

NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XII. V Ljubljani v sredo 25. januaria 1854. *List 7.*

Živinoreja na Holandskem,
in kaj bi se smeli naši živinorejci učiti od nje.

(Dalje.)

Živina na paši.

Rekli smo, da razun pozimi je holandska živina zmiraj na paši. Na paši jo varjejo dežja in vetra. V ta namen napravijo v več krajih vsaki molzni kravi iz debelega platna plajš (ko edeke v njih jeziku imenovan), kateri živino pokriva po celem životu od herbta do repa; na vsakem voglu štirivoglate odeje je motóz in zanjka, da se priveže plajš, ki ostane celi čas paše noč in dan terdno na kravi in je nikjer ne tiši in ne nadležje. Veči del kmetov ravná tako, ker pravijo, da s tako odejo pokrite in mokrote in prehlajenja obvarovane krave dajejo več mleka. So pa vendar tudi drugi kmetje, ki terdijo, da plajš več škodje kot koristi na paši; pravijo, da poleti, kadar je vroče, se živina pod takim plajšem preveč pari; kadar se pa premoči, se še lože prehladí pod njim. Taki odevajo svojo živino le zgodaj spomladi in v pozni jeseni, ko je vreme merzlo. Tisti čas pa ne boš urajmal nobene molzne krave brez plajša — plajšarice so vse od perve do zadnje. Če teletí krava na paši, jo kmalo potem odenejo še z debelejšo odejo, ali čez navadni plajš denejo še enega. Mlada in jalova živina nima plajša, le molzne krave jih imajo.

Kaj ne, da se bo marsikteremu naših kmetov to smesno zdelo in da bojo potegnili s tistimi holandskimi kmeti, ki pravijo, da plajš živini več škodje kot koristi? Al pozabiti ni, da zgodaj spomladi in pozno v jeseni je vsaka molzna krava odeta s plajšem, čeravno ga nima poletinski čas. Nočemo se tudi mi potegovati za odejo to, da bi bila p o v s o d potrebna, Holandci, ki dobro vse skušajo, pa že morajo prepričani biti, da tekne molži v njih krajih, scer bi se gotovo ne pečali s tim pokrivalom. Vsakemu kmetu pa naj bo vendar ta plajš izgled: kako skerbno gleštajo ondi molzno živino, in da je velik razloček med skerbno opravljano in med zanemarjeno živino.

Na pašnikih, zlasti na pašnikih za pitavno živino, vidimo dalje precej močne kole v zemljo zabite, ki se imenujejo dergála (wryspaal), ob katerih se živina dergniti zamore, ako jo koža serbí in z rogovi ne more do serbečega mesta. Kjer je na pašnikih drevje, nimajo nalaš napravljenih dergal.

Nepokojno živino krotijo na pašah s posebnim jarmom ali čez čelo z dilico, ki pokriva oči, da vidi le po strani in na tla, naprej pa ne.

Kravam, ki imajo navado, da sesajo svoje lastno mleko iz vimena, denejo okoli vrata bodeč vratnik, ki je zunaj zasajen s ternjem, da se živina obada, ako se z vratom zasuče proti vimenu. V nekterih krajih pa napravijo pokrivala čez čelo iz usnja, v ktero so vtaknjeni bodci, s

kterimi se mora živina vbosti, ako pride z glavo do vimena.

Tako skerbé Holandci za vse, da se živini ne godí škoda, pa tudi njim na mleku ne.

(Dalje sledí.)

Gospodarske skušnje.

(*Mleko dobro ohraniti skož več mescov*), je v poslednji seji Dunajskega odbora kmetijske družbe nasvetoval gosp. Lipp sledeče: Mleko se dá pred zavreti in potem se vlije v sklenico (flašo), ktera je bila z gorko vodo izmita. Napolni se pa sklenica z zavrelim mlekom do srede vratú, in ko je prav terdno s skorjenim čepom (Korkholz) zamášena ali celó zasmoljena ali zapečatená bila, da zrak nikakor ne more do mleka; se postavi v lonec z merzlo vodo napolnjen, ki se pristavi k ognju tako dolgo, da voda zavre v njem, potem se odstavi od ognja, in četert ure naj postoji sklenica še v tem kropu. Potem se pa spravi na hladnem kraji noter do tistega časa, da se rabi. — Enako se dela tudi s sadjem v soparici, kar je znano vsaki bolji kuharici.

Premišljevanje

narave in previdnosti božje v nji.

Poslovenil Mihael Verne.

Počitek narave pozimi.

Zimski čas je čas počitka trudne narave. Tri čerterti leta je spolnovala namene svojega Stvarnika in pospešovala korist njegovih stvari. Kako bogata kalečega semena in cvetja je bila spomlad, in koliko hrane nam je poletje dozorelo in jesen spraviti dala! Vsak mesec in celó vsak dan delavnosti njene nam je daroval nove blagoslove. Kakor dobrotljiva, skerbna gospodinja se je trudila celo leto od jutra do večera nam napravljati vsako vgodnost, prijetnost in blaženost življenja. Iz nje blagodarnega nedrija smo prejeli obleke, živeža in veselja obilo. — Za nas je dala travi rasti iz zemlje; za nas je bilo drevje obloženo s cvetjem in sadjem; za nas je rasteł kruh iz zemlje; za nas je rodila terta krepčavno kapljico; za nas je bila vsa narava tako krasna in bogata!

Trudna tolikšne dobrotljive delavnosti počiva sedaj, — toda le, da bi si pridobila novih močí v prid sveta.

Al še celó počitek, ki ga vživa narava pozimi, je skrivna delavnost in pripravljanje za novo stvarjenje. Že napravlja, česar je treba, da zapuščena zemlja svoje otroke spet zadobi pomlajene. Že poganja žito, ki nam ima biti prihodnje poletje v živež. Že se razvijajo malo po malem nitke zelišč, ki imajo kinčiti naše verte in planjave. Že se spet razliva sók po oterpujenem drevésu, iz kterega bojo pognali popki v mladem letu.

Tudi v tem se razodeva očitno vsigamogočnost in modrost neskončno dobrotljivega Stvarnika. Počitek narave pozimi je ravno tako, kakor nje delavnost spomladi